

Душан Шимко
ГУБИО
Књига доушника

Уредник
Зоран Колунџија

Наслов ориџинала
Gubbio – kniha udavačov, Dušan Šimko
Edition Ryba, Pusté Úľany, 2009

Copyright © Душан Шимко, 2009
Copyright © ИК Прометеј, Нови Сад, 2013.

Култура

”This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained herewith.”

Ова књига је финансијски потпомогнута од стране Европске комисије. Ово дело одражава једино становишта аутора и Комисија се не може сматрати одговорном за садржину текста.

”This book has received a subsidy from SLOLIA Committee, The Centre for Information on Literature in Bratislava”

Ова књига је објављена уз помоћ организације SLOLIA, Центра за информације о литератури у Братислави

Душан Шимко

ГУБИО

КЊИГА ДОУШНИКА

Са словачкој њредела
Зденка Валент-Белић

ПРОМЕТЕЈ
Нови Сад

Посвећујем Дорошеји

I поглавље

У среду увече, 22. новембра 1989, Јурај Беднар, тајни сарадник Државне безбедности, писао је извештај мајору *Dr. iur.* Мартину Кохуту, заменику шефа Четвртог одељења II управног сектора Државне безбедности Кошице. Седео је за столом и пред собом имао папире са меморандумом пансионера *Аглон*, у Доротегасе у Бечу. Извештај је, по договору, требало да преда по повратку из Беча, у тајном стану у Братислави на Патронци, близу свог двособног стана у ком је живео од развода.

Мајору Државне безбедности, Кохуту, пре више од десет година пошло је за руком да придобије Јураја Беднара за сарадњу са овом службом. Беднар је добио тајно име Прокоп и био је обавезан посебним уговором. На првој страници уговора писало је: „Након потписивања уговора, са тајним сарадником (ТС) обављена је детаљна инструктажа у вези са принципима сарадње, конспирације, начинима контактирања, сусретима и извештавањем. У вези са тим ТС Прокоп је гарантовао надлежном органу да ће о својој сарадњи са ДБ-ом испоштовати безусловну тајност, шта је по његовом мишљењу пре свега у интересу дотичног.“

Беднар је написао извештај, чврсто уверен да тиме окончава најважније поглавље у свом животу, што је за њега представљало огромно олакшање. Његов надређени официр, мајор Кохут, о њему је у свом мишљењу написао: „ТС Прокоп је за време сарадње био свестран и са великим задовољством је радио за нас. Овај посао доживљавао је као обавештавање, а не као доушништво. Зато смо се према ње-

му понашали као према партнеру. Успевао је да се пробије на разна места и да добије потребне информације. Извештаје је писао рутински и веома добро је умео да разликује битно од небитног.“

Беднар се у Бечу састао са Петером Гондом, својим колегом са факултета, с којим се после емиграције повремено дописивао. Сусрет са Гондом брижљиво је припремио, као што је и иначе чинио. Упркос рутини, био је помало узбуђен и заправо се том сусрету радовао. Последњи пут пријатеља је видео пре више од двадесет година. Те су се године одједном слиле у један једини сусрет очи у очи. Занимало га је у којој мери се Гонда променио и да ли је остарио. Сећао га се као веселог момка који је волео жене – по ходницима интерната и факултета виђао га је увек у женском друштву. Помало му је завидео на његовој неисцрпној речитости.

Беднар је пратио шта се дешава у Прагу и у другим чехословачким местима, пропратио је немире и демонстрације. Одавно је био уверен да ће у земљи доћи до великих промена. Сâм се себи чудило што га та ујдурма, дискусије, демонстрације и узнемиравајуће вести не дотичу, као да је равнодушан према свему томе. Није престао да одлази на посао и, за разлику од многих других чланова комунистичке партије, није бацио чланску карту, чак се ниједном једином речју није прикључио нестрпљивима и незадовољнима. Последње Гондино писмо оставио је на столу код куће. Коверат је остао расцепљен, писмо је провиривало из њега. Помислио је да није требало да га тако остави. Пало му је на памет да то писмо никада неће бити архивирано – по повратку ће га спалити.

Посматрао је своју љубавницу Ану као да је види први пут у животу. Седела је на кревету у његовом стану, у који се вратио након кратког одсуства из Беча. Протезала се задовољно као мачка. На ћебету испрад ње стајао је послужавник са шољом беле кафе и свежим кифлама које јој је купио. То ју је, као и увек, обрадовало. Након протекле

ноћи поново је била уверена да је Беднар воли. Прошло је скоро десет година од како су почели да се виђају – углавном по хотелима, ретко је могла да дође у Беднаров стан, мада одавно није било разлога за тајење и скривање. Можда је то била само навика. Беднар је тачно знао да ће се ове позне јесени његов живот променити.

Петеру Гонди ни самом није било јасно зашто је тако напрасно пожелео да се врати у Базел. Ускочио је у ноћни брзи воз такоређи у последњем тренутку. Првобитно је наумио да своје родитеље и познанике у родном граду изненади неочекиваним доласком, да се појави пред вратима као да се ништа није десило, као да нису прошле две деценије и као да им је све време био малтене на дохват руке. Истина, након што је Чехословачку окупирао совјетска армија, нестао је из њихових живота. Његову судбину могли су да реконструишу само уз помоћ егзотичних разгледница које је редовно слао са сваког свог одређишта. Није волео да пише писма родитељима. Радије би их звао телефоном, чак и на свој рођендан, да не би сами морали да плаћају скупе међународне разговоре. Мајци је, као и обично, планирао да поклони парфем *miss Dior* који је годинама слао по познаницима у Чехословачку. Понекад би јој слао новац који је мајка мењала за „Тузексове“ бонове.* Једну бочицу са мајчиним парфемом држао је у свом ормарићу у купатилу. Кад год би подигао стаклени брушени чеп и помиришао парфем, пред очима би му се појавила мајка у свој својој лепоти, као привиђење. Оцу је желео да поклони преносни „Филипсов“ радио који је хватао све велике светске станице и захваљујући ком је могао да се удаљи од свакодневне стварности и да се у мислима измести у земље које највероватније никада неће видети. Као студент у Базелу,

* „Тузекс“ је у време социјализма у Чехословачкој био трговински ланац у ком се за девизе, односно бонове, могла купити увозна роба која није била у продаји у осталим радњама. С обзиром на то да се у њима чехословачка круна није примала, „Тузекс“ је служио за прикупљање девиза од становништва. (Прим. прев.)

одлазио би да телефонира на главну пошту. У изнајмљеном стану није имао телефон. Улаз у телефонске говорнице у новоготичком здању главне поште био је са стране. У пространој чекаоници, након сата нестрпљивог чекања, службеница би прозвала магично име – Кошице, при чему је реч изговарала као да се ради о месту негде у Апулији. То је било разумљиво, јер она као Швајцаркиња није умела да чита дијакритику а тадашњи корисници услуга махом су били италијански гастарбајтери. Кошице су се одједном у службеничиној шармантној интерпретацији претвориле у Козиче.

Странци у чекаоници, као ни студент Гонда, нису у становима имали телефоне и били су принуђени да користе јавне говорнице. Временом је неке од њих боље упознао, а они су махом мислили да је Италијан. Многи су на пошту долазили у радничким панталонама и дречавим наранџастим или жутим радничким оделима грађевинских фирми. Само су недељом и празницима долазили свечано обучени. На Божић, Нову годину и Ускрс Италијана у чекаоници није било, одлазили су да празнују кући, у Калабрију или на Сицилију. Тада је Гонда у чекаоници био готово сâм, а ако би тамо била његова омиљена службеница, обасипао би је комплиментима. Једном, вежбе ради, позвао је ту младу жену у биоскоп. Прихватила је позив и ова ситна афера завршила се после прве, не нарочито узбудљиве, ноћи у њеном тесном стану у Тервилу, пуном плишаних медведића. Од тада је пазио шта ради и радије користио телефонску говорницу у пошти на станици.

Нежну или „плишану“ револуцију преседео је уз радио и касније уз телевизор. Није могао да се начуди том идиотском називу. Временом је у томе видео метафору нежности према апаратчицима. У својој канцеларији у грађевинском архиву, где се запослио завршивши студије, првих дана без престанка је слушао радио *Слободну Европу* и комбиновао га са чехословачким радиом *Праг*. Својим познаницима није се хвалио да се укопао у архиву као својевремено аутор

Мобија Дика. Кезивши се, морао је у себи да призна да се остварио сан његове мајке – имао је стабилан посао а након четрнест година благонаклона комисија одобрила му је држављанство. Комисијом је председавао Гондин старији колега, у граду чувени трансвестит, на гласу као врстан познавалац историје аристократских градских породица, свих тих прилежних фабриканата, банкара и адвоката – породица Штехелин, Буркхарт и Саразин. Поставио је Гонди питања на која је знао да ће умети тачно да му одговори. Разговарали су о базелским компактатима, Карловом универзитету и односима са млађим универзитетом-побратимом у Базелу. Гондино слабије познавање локалне политике обазриво су избегли и помоћни архивар је ускоро требало да постане лице са свим грађанским правима и обавезама. Чланови комисије, махом све градски челници, осмехивали су се Гонди који је седео на уској столици наспрам веома дугачког стола. Након тога је његов захтев за држављанство путовао административним каналима кантона, све док није доспео у руке федералних чиновника.

Од тада је прошло скоро годину дана и Гонда је ишао у полицију по свој нов-новцијат црвени пасош. Постао је швајцарски грађанин после четрнаест година. Пасош су му издали пошто је платио таксу од педесет франака, као да се ради о показној за трамвај. Крај чекања је дошао једноставно и ништа се није променило. Истина, за разлику од времена када је путовао у иностранство наоружан Нансеновим пасошем, сада га, захваљујући црвеном пасошу, нису гледали као потенцијалног терористу, лопова или у најмању руку криминалца.

На екрану телевизора смењивале су се масе на трговима са кључевима у рукама и крупни кадрови популарних, Гонди непознатих, глумаца и политичара. Био је пренеражен наглом променом прилика. Права револуција ипак би требало да изгледа другачије, у стилу јакобинских крвавих обрачуна и хапшења којих се не би постидео ни Феликс Держински.

Лице драмског писца Вацлава Хавела, које му је до сада било познато само из новина, било је уздигнуто у икону и симбол величанствених промена у његовој домовини. У глави му је звонило и први пут, од када је добио посао, није отишао да ради, под баналним изговором да има грип. Из стана је излазио само да купи новине, хлеб, вино и цигарете. На телефон се није јављао, није се ни бријао. Дању је спавао а ноћу гледао телевизију. У његовом поштанском сандучету гомилала се пошта. Поштарка је пар пута звонила и молила га да коначно испразни препуњено сандуче. Сишао је у приземље огрнут пењоаром. Овако је провео целу недељу. У недељу увече се сабрао, ушао у каду и читавих сат времена издржао у врелој води у коју је сипао купку са мирисом лимуна антропозофске фирме „Веледа“ из Дорнаха.

У понедељак ујутру је стигао на посао, где су му сви запослени – почевши од портира, до колега у одељењу – честитали. Ха-ха, осећам се као да сам добио на лутрији, мислио је у дубини душе постиђен Гонда и примао честитке са измученим изразом лица. Заправо нико ни не зна шта се и зашто десило, али сви се радујемо као деца. Осећао је тескобу при помисли на дивљење које га је обузимало поматрајући привидно јефтину победу код куће. Ипак је дошло оно о чему је сањао, а сада му је лоше и обузима га немоћ.

Мајци се јавио тек десет дана касније. Плакала је од среће и звала га назад кући:

– Замисли, сада можеш сести у воз и доћи. Била сам у полицији и рекли су ми да ко год жели може да дође кући у посету. У амбасади у Берну даће ти визу без чекања.

Било му је мука од саме помисли на одлазак у конзулат чехословачке амбасаде у Берну. Чудно! Тамо је био само једном, када је ишао да тражи откуп држављанства. Чехословачка амбасада била је смештена у некадашњој банкарској вили. Око ње се простирао омањи француски парк са базенчићем уз тениски терен, док су некадашњу ремизу адаптирали у гаражу. Вилу и паркић купила је Масарикова република од бернског фабриканта 1923. године.

Откуп држављанства, ту генијалну измишљотину Хусових бирократа и полицајаца, смишљену за отимање пара, Гонду је коштао три хиљаде франака и веома дуго се због тога осећао понижено. Проседи конзул, звао се Кочи, лично је дошао да преузме новац у готовини, при чему је раздрагано добацио пар мудрих речи у стилу: свако има само једну домовину, а ко домовину напусти, мора да пати, што он као човек који живи у туђини јако добро разуме. Реч легално конзул је изговорио као случајно. Ниједан мишић на пепељастом лицу није му при том заиграо. Недостајала му је мимика, као да је поларни медвед. Новац је пажљиво пребројао као фуфа на пијаци, али није нашао за сходно да се захвали. Изашавши на улицу, Гонда се глупо поносио собом што тој бољшевичкој свињи није ни руку пружио.

Његовој сестри Данијели, поготово њеном супругу Роберту, код куће то није пуно помогло. Од тог Гондиног потеза шогор је себи обећавао да ће једном успети да оде на Запад на конгрес, али пре свега да ће настојати да се врати на факултет, одакле су га пре пар година избацили у процесу нормализације. Сестра се надала да ће њен вољени брат доћи кући. Страшно јој је недостајао и памтила га је као неустрашивог јунака који не преза од ризика. Увек је бранила брата од супругове немилосрдне критике. На његове сталне замарке што Гонда не шаље новац одговарала је противнападом – ударала је по његовој склоности ка пићу. То би га најчешће разоружало, природно, осим у тренуцима када би попио – тада се са њим није могло разумно разговарати. Сестра је увек носила Гондину фотографију уз себе и у свакој прилици показивала би је случајним познаницима:

– Знате, ово је мој брат, он живи у Швајцарској.

Људи којима би се обратила климнули би и стереотипно одговарали: – Знао је шта ради! Швајцарска, то је земља, а не ово!

То би Данијелу усрећило, макар накратко. Гонда је шогора Роберта сматрао безначајним инжењером у фабрици керамике, на ког не треба обраћати пажњу. Када је био у Ко-

шицама, са Данијелом је желео да се сретне на неутралном терену, без њеног мужа. Рецимо на корзоу, у кафићу Славија. Гондини познаници и пријатељи у Швајцарској, Чеси и Словаци, већ су скоро сви пошли кући. Неки су пожурили у Праг на први „слободан дочек Нове године“. Било је и таквих који су одлазили и пре револуције, чим су добили швајцарско држављанство. Гонда је такође могао, али никада није. Можда се плашио дебеоваца. Узалудно му је сестра годинама тврдила: – Они су безопасни, неће ти више наудити, нико више за тебе не мари, имају других проблема, веруј ми, брате!

Гонда у то није веровао и наставио је да негује догму о сопственој важности. На крају је поверовао у самообману да је он битан непријатељ режима и да га тоталитарни режим прати, такорећи, на даљину. Тиме је стекао осећај извесне надређености и могао је да буде ироничан према слабостима празничних повратника. Једном је написао чланак под својим именом у избегличком месечном листу *Žiravodaј* у ком је исмевао „искупљенике“ од милости лицемерног друга председника Чехословачке Социјалистичке Републике, Густава Хусака, доктора права и бившег политичког робијаша. У критичном чланку је споменуо да се људи слабијег карактера добровољно одричу сопствене прошлости. Њихово привидно самопорицање заслужује осуду, или чак завређују исмевање заједнице у дијаспори. Гонда је закључио свој чланак у *Žiravodaју* констатацијом да су ти „искупљеници“ заправо негирали разлоге којима су се некада бернски органи руководили када су одлучивали о азилу. Њихови туристички одласци кући апсурдни су, јер као политичке избеглице одлазе за празник у државу из које су због диктатуре побегли. Уредник *Žiravodaја*, господин Стрњиско, послао му је тада два писма читалаца који су се слагали са његовим мишљењем. Ставио их је у фасциклу са налепницом „Разно“. Помало се стидео тог чланка и након неког времена писма читалаца је извадио, исцепао на парампарчад и бацио у канту за смеће.

Гонда је, истина, имао повратну карту, али је кревет резервисао за други датум повратка. Након што је наврат-на-нос одлучио да не путује са бечке аутобуске станице у Братиславу, него да се сместа врати у Швајцарску, није имао времена да резервише лежај у спаваћим колима. На перону је стајала кондуктерка, кошчата бланширана плавуша. Важним тоном саопштила му је да су све карте распродате чак до Цириха. Стајао је ознојен на перону и размишљао шта даље. Није желео да читаву ноћ преседи у другој класи *Сити Најџлајна*. Извесни дизајнер је осмислио стравично неудобна анатомска седишта у којима је, према његовом концепту, требало да буде могуће спавање у нагнутом положају. Страшно! Путници су изгледали као амерички космонаути измучени дугим летом.

Гонда је потражио вагон-ресторан. Са претходних службених путовања већ је знао да је отворен по читаву ноћ, боље речено све док не оде последњи гост. Узео је путну торбу и ушао у вагон. Особље су чиниле две конобарице, Аустријанке, и један кошчати странац за ког је Гонда типовао да је Босанац. Гонда је био први гост. Одабрао је сто за двоје на самом крају вагон-ресторана. Није желео да гледа у кухињицу у којој је главни радни реквизит била мала микроталасна пећница.

Од Босанца је поручио еспресо и флашу „шардоне барика“ из Ајзенштата. Коначно је могао да се опусти. Раскопчао је думад на кошуљи и обрисао груди насуво. Није желео да размишља зашто је тако напрасно одлучио да не отпутује кући. Његов брижљиво испланиран повратак претворио се у банални фијаско. У Гондином календару биле су све потребне адресе у Словачкој и временски распоред свих планираних посета. Извукао је календар и ставио га пред себе. Вино је било добро расхлађено и освежило га је. Испоставило се да је еспресо заправо нескафа у праху. Гонда је одједном био задовољан својом одлуком да не пређе државну границу.

У Бечу се састао са колегом са факултета у Братислави, Јурајем Беднаром. Претпоставио је да ће овај сусрет бити нека врста магарећег моста који ће му олакшати повратак после две деценије егзила. Беднар је допутовао јутарњим аутобусом и нашли су се, према Гондином предлогу, у кафани *Хавелка* на Доротергасе. Беднару није било први пут да је у Бечу, али овај забачени локал, у којем су се окупљали књижевници, сликари и гимназијалци, није познавао, тако да је Гонда морао да му преко телефона опише место сусрета. Стефансдом – као полазна тачка и није заборавио да дода да се некада преко пута кафане налазио хотел у ком су једном ноћили Франц Кафка и његов верни пратилац Макс Брод, као да ће захваљујући овој чињеници лакше пронаћи локал. Кафану *Хавелка* одабрао је зато што се налази у центру, односно лако је наћи, а такође и због тога што је познавао старог власника, Леополда Хавелку. И то је имало одређеног значаја. Јозефина, Хавелкина супруга, пекала је крофне које су, истина, била вечито полусуве, али су прославиле то место. Пре подне најчешћи гости били су туристи који су локал бирали по препоруци бедкера. Највише је било Јапанаца. Поскидали би камере и пушили као Турци. Укочено би пиљили у правцу уских врата, као да сваког часа у локал треба да крочи у најмању руку „Краљ човечанства“ звани Карл Краус или крупни вајар Хрдличка лично. Вредно су уписивали белешке у блокове са шареним пластичним корицама. Камере „никон“ биле су свуда по столонима а конобар са лептир-машном морао је да их склања на столице како би направио места за послужење. Јурај Беднар стигао је скоро у минут, шта је Гонду обрадовало. Плашио се сувишног чекања и био му је захвалан за тачност. Беднар се није пуно променио од како су се последњи пут срели у мензи Филозофског факултета у Братислави. Првих година Гондине емиграције дописивали су се, али временом је кореспонденција сустала. Писали су један другом спорадично. У последњем писму Беднар је обавестио Гонду да има пуно посла на новом, веома интересантном радном месту,

где може да искористи знање из електротехнике. О каквом је послу била реч није наводио. Гонду то тада није занимало. Ствари код куће почеле су да се удаљавају од њега као ледени брегови на немирном мору. Једино су му још родитељи писали. Њихова писма су стизала прецизно као швајцарски сатови. Сусрет са Беднаром био је помало чудан, нису имали о чему да разговарају, осим о уобичајеним успоменама на студентске дане. Обојица су ућутала и лакнуло им је тек када су се растали пред кафаном. Били су странци.

После Салцбурга вагон-ресторан се постепено пунио. Пошто је попио чашу „шардонеа“, Гонда је огладнео. Позвао је Босанца и поручио цигански роштиљ са бареним кромпиром и мирођијом. Удубио се у словачке новине које је купио на киоску на Картнерштрасе још пре подне, када је пошао да се састане са Беднаром. Пре него што му је конобар донео поручено јело, његове рефлексије о приликама у Чехословачкој прекинуо је женски глас. Млада жена, у помало старомодном пословном костиму, питала га је да ли је слободно место код њега. Гонда је легитимично бацио поглед на њу и немо климнуо, као да је изненађен што неко жели да седи за његовим столом, затрпаним аустријским и словачким новинама.

На слично путовање, брзим возом, пошао је и почетком септембра 1968, у друштву блиске пријатељице своје мајке, недавно дипломиране докторице на медицини у Кошицама, Марике Орехове. Њен задатак је тада био да прати Гондин успешан прелазак аустријске границе и да по повратку извештај о успелом бекству поднесе његовој несрећној мајци.

Гонда је хитро прикупио новине и одложио их изнад себе у преграду за пртљаг. Млада жена је на сто поред лампе спустила торбицу од лаковане црне коже и кратко му се осмехнула. Одједном га је подсетила на буцмасту докторку Орехову и њене грубе, двосмислене вицеце. Непозната жена га је замолила да јој дода јеловник. Пружио јој га је и уједно подигао десну руку да позове Босанца који се, упркос свом

огромном стасу, професионално и вешто склањао у страну да пропусти путнике који су пролазили вагоном. Прелетевши погледом по раширеним новинама, схватио је да је Гонда из Словачке и постао љубазнији. Саопштио му је да у Тренчину од памтивека познаје једну јако лепо грађену госпођицу: – Врло лепу!

Гонда му је био захвалан за пријатељско опхођење. Овога пута је див из Босне, појавивши се са белом платненом салветом, премерио очима женско друштво за Гондиним столом и значајно му намигнуо, као да у најмању руку припрема атентат на престолонаследника Фердинанда. Млада жена је то, природно, приметила и проговорила на немачком са швајцарским нагласком:

– *Fahren Sie auch bis Zürich?*

Гонди је одједном било драго што има саговорницу уз коју може да потисне своју недефинисану несигурност због одлуке да не путује у Кошице:

– Не, заправо идем даље, у ствари само до Базела. У Цириху преседам.

– Замислите, више није било места у спаваћим колима. Ја сам хтела да путујем авионом из Швехата, али су *Свисер* и *Аустријан* распродали карте, тако да сам се таксијем вратила у град. Али, сад сам већ овде – зрачила је задовољством Гондина сапутница.

Гонда се накезио што је тако срећном случајношћу добио партнерку бар на пола сата, док не поручи вечеру. Проценио је да је има нешто преко тридесет. Поручио је вечеру и понудио је вином. Босанац је донео чашу и свечано налио из Гондине флаше.

Мало касније, сазнао је да се зове Ангела Боромини и да ради у циришком правном саветовалишту као помоћница пореског саветника, наводно светски познатог, Грубера. Гонда, као државни службеник са просечном платом, није имао пуно посла са адвокатима и пореским саветницима. Пореску пријаву је сам попуњавао, његове пореске олакшице биле су у вредности књиге до триста франака и дела пут-

них трошкова. Било како било, када је Ангела Боромини изустила име адвоката Грубера, похвално је климнуо главом као да је то име већ раније чуо. Истина, новине је фанатично читао, али што се њега тиче информације из привреде тамо нису ни морале да се налазе а извештаји са берзе изгледали су му као бесмислени мравињак.

Представио се и приметио да је Ангела, када је рекао да ради у архиву грађевинског одељења кантона Базел, лагано подигла обрве. Заинтересовано се загледала Гонди у лице:

– Архивара још никада нисам упознала, наравно, судске архиваре у вашу, са извињењем, старомодну, браншу не убрајам. Ову сам сорту замишљала као спој бидермајеровског књишког мољца са Шпицвегових слика и романтичног идеалисте.

Гонда се није суздржао, те је помало увређено узвратио:

– Не би се могло рећи да сам романтичан човек. Ово занимање се уопштено сматра за досадно и учмало, но, с друге стране, једино од нас се у данашња узбуркана времена пре уписа на факултет тражи знање латинског. Правницима и медицинарима су наложили само такозвани мали латински, а по мени, то је урушавање европске цивилизације.

– Истина, мој шеф је још учио латински, али он је ратно годиште, њега је још закачило – прокоментарисала је Ангела Боромини и почела да скида блејзер. Пребацила га је преко наслона столице и остала да седи у лаганој блузи са тиркизном дугмади. Гонда није могао да се одупре осећању задовољства због овог изненадног познанства којим га је судбина частила.

После вечере већ су разговарали као стари знанци, а од своје случајне сапутнице дознао је пуно ствари. Ангела Боромини је пре месец дана прославила тридесет пети рођендан, растала се са дугогодишњим пријатељем који је, тобоже, био веома пажљив и имао је добар укус за уређење стана и одевање. Изненађујуће отворено са њим је поделила детаље свог интимног живота. Између два гутљаја „шардонеа“ Гонда је покушао да је спречи да почне да набраја муч-

не ситуације, што иначе раде парови убеђени у дубину својих осећања. Ангела је прекинула набрајање приватних скандала, сумњичавости и погрешних корака и изазовно га погледала:

– Допустићу себи дрскост и предложити да пређемо на *per tu*, ако дозволите, пред нама је још дуг пут. Подигла је кажипрст на ком је имала прстен у облику змије са ситним рубином на пљоснатој главици.

Гонда је њену понуду са задовољством прихватио. Одавно није имао прилику да проведе пар сати у разговору са лепом и очигледно занимљивом женом као што је Ангела.

– Када сам те чула да говориш, учинило ми се да имаш граубинденски нагласак, али то само после првих речи. Сигурно си из *Источне Европе*. – Гонда није волео тај израз због помало пежоративних конотација. Источна Европа – тиме су га љутили случајни познаници као и колеге са факултета. Када би му се пружила прилика, сасуо би одбрамбено предавање на тему где се налази средиште Европе, као и да ли Руси такође припадају Европи. Још горе би било ако би неко почео да прича о Источном блоку. То би превршило меру, смрдело би на идеологију са упориштем у Берлинском зиду.

У Берлину је боравио само један једини пут, код стричевог пријатеља, лекара патолога. Гондин стриц, који је живео у Чешкој где се приженио у тврду католичку породицу, читавог живота је тајио да је члан ложе Слободних зидара. Берлинска браћа су га прихватила, што је касније успешно злоупотребљавао и годинама се препуштао њиховом финансијском издржавању. Браћи из ложе заузврат је из ризнице поклонил сребрна обележја моћи предратне кошичке ложе. Ни сам не зна како је у време нормализације у Чехословачкој успео да оде у Западни Берлин, где се привремено запослио у санаторијуму за лечење алкохолизма. Гонди је дошло да пукне од смеха помисливши на стрица апстинента како лечи алкохоличаре. Стриц је провео неколико година у од-